

“Wollen wir ein Theater bauen?” (G. Büchner)

Tocht door het Brussels theaterlabyrint

Tussen de kaalslag in de Noordwijk ten behoeve van de onvoltooide Manhattan-wijk, en de nieuwe kaalslag in de Oostwijk achter het Leopoldspark ten behoeve van de Europese hoofdstedelijke infrastructuur, ligt een stad te wecklagen. Brussel, ze leeft enkel nog van haar naam en haar forensen. De overheid tracht de ontvolking tegen te gaan door middel van renovatieprojecten in de verkrottende woonwijken. Waar de vorige bewoners heen moeten en wie de toekomstige bewoners zullen zijn, blijven open vragen. Sinds kort zijn zelfs de grootwarenhuizen weggetrokken uit het centrum van de stad. Het wordt steeds duidelijker dat de culturele activiteiten minder en minder gericht zijn op de plaatselijke bevolking, en veeleer een afstraling vormen van wat de beide gemeenschappen naar en naast elkaar te bieden hebben. De bouw van de talrijke culturele centra in de randgebieden heeft dit verschijnsel nog meer in de hand gewerkt.

Herkenbaarheid

Tijdens de jaren zestig werden twee theaters naar Amerikaans model in torengebouwen gepland: het Théâtre National in de Rogier-building (1961), en het Théâtre Molière in een buil-

ding aan de Naamse Poort (1967), beide aan de rand van de Brusselse vijfhoek. Dit paste in het beeld dat de stad had van haar toekomstige rol binnen Europa, waarvan ook de Manhattan-wijk deel moest uitmaken. Het theater gedacht vanuit zijn concurrentiepositie met de opkomende televisie: met de wagen bereikbaar vanuit de woning buiten de stad tot in de parking naast de theaterzaal.

Toch blijkt de toeschouwer nood te hebben aan herkenbare vormen. Dit wordt duidelijk door het verhaal dat Charles Boon, de technische directeur van het Théâtre National vertelde: “Tot voor kort,” zei hij, “reisden we met onze voorstellingen gans Waals-Brabant en een deel van Wallonië door met een tent. De mensen vonden dit leuk, en men kwam zelfs vragen de tent op het Rogierplein in Brussel te plaatsen, waar men in slechte omstandigheden de voorstellingen zou moeten bijwonen, op harde banken en met bijgeluiden van wind en autoverkeer.

Werkelijk oude, zgn. historische theaters, bezitten we niet meer in Brussel. Wel zijn ze allen naar een historisch model gebouwd of verbouwd. Het oudste is ongetwijfeld het Théâtre Royal du Parc, gebouwd in 1782 door de architecten Montoyer en Vanderstraeten sr., ongeveer gelijk-

“Unerlässlich aber ist es auch, dass der Charakter des Gebäudes sich von aussen vollkommen ausspreche und das Theater durchaus nur für ein Theater gehalten werden kann.”

(Karl Friedrich Schinkel, Berlin 15.01.1818)

dig met de aanleg van het park De Warande tussen de Wetstraat en het huidige Koninklijk Paleis. De Muntscouwburg dateert van 1819 (architect Damesne) en werd na een brand in 1855 door architect Poelaert verbouwd. In 1847 bouwde een naamloze maatschappij volgens de plannen van architect J.P. Cluysenaer in de Sint Hubertusgalerijen een theater en een café-chantant, die later respectievelijk Théâtre des Galeries en Théâtre de Vaudeville genoemd werden. In 1887 gaf de stad Brussel opdracht aan architect Baes een Vlaamse schouwburg te bouwen op de grondvesten en met de intussen beschermde gevel van het Magasin de l'artillerie et du génie, gelegen aan een gedempt dok van de Brusselse haven. Baes plaatste de voorgevel gericht naar de drukke Lakenestraat.

Deze vier gebouwen werden ontworpen vanuit een sterke architectonische en stedenbouwkundige visie: ze

*Théâtre National de Belgique —
Foto's Luc Dhooghe
Koninklijke Muntscouwburg*

*Théâtre Molière
K.V.S.*

*Théâtre de Gaité
Paleis voor Schone Kunsten*

